

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 5.

A horvát csiny kudarcra.

Az a fölháborító parlamenti lázadás, melylyel a horvátországi képviselők hetek óta botránkoztatták a magyar nemzetet, s amely nyilvánvaló tendenciájánál fogva vakmerő attentátumot képezett az államegység s a hét százados közjogi kapcsolat ellen és immár megteremtette egy régi közmondásunknak azt a variációját, hogy »erezd be a horvátot, kiver a házadból« — a képviselőház szerdai ülésében eljutott utolsó felvonásához. És meglepéssel állapíthatjuk meg, hogy ez a befejezés meghozta a szerzőknek és szereplőknek a jól megérdemelt kudarcot, mert egyszólván egy kézlegyintés elsőpörte őket a szájhösködés szinteréről, mint a hogy a garázdálkodó gyermekeket szétugrasztja a jól irányzott vízfecskendő hideg zuhataga.

Mi történt ezen a nevezetes szerdai ülésen? Egyszerűen az történt, hogy felállott Kossuth Ferenc és kemény szavakkal megbélyegezve a horvátok türethetetlen turbulenciáját, a kormány nevében azt az orvosszert ajánlotta, hogy a Ház úgy vágja ketté a gordiusi csomót, hogy egyetlen szakaszba foglalja össze a vitás dolog meritumát, nevezetesen szó-

szerint vegye föl a vasuti rendtartásnak a nyelvkérdésre vonatkozó részét, s egyszersmind utasítsa a kereskedelmi minisztert, hogy a törvényjavaslat többi részét rendeleti uton léptesse életbe, a mely rendelet mindaddig életben marad, míg megfelelő törvény nem intézkedik.

Nyilvánvaló és ezt magyarok és horvátok egyetértőleg elismerik s józan észszel nem is tagadhatja senki — hogy ez a megoldási mód derékon törte a horvát obstrukciót, egy csapásra lefegyverezte a parlamenti lázadást és pedig a magyar álláspont teljes diadalával, mert kifejezetten törvénybe iktattatik a magyar államnyelv szupremáciája, ami az egyedüli ütköző pontot képezte.

Kolumbus tojása az egész, de — Kolumbus kellett hozzá, mert másképpen a horvátok tökéletesen megakasztották volna a magyar parlament akcióképességét, miután úgy a kormányzat, mint a táborát képező parlamenti pártiszövetség dogmaként tiszteletben tartja a házszabályokat, s így azoknak sem megsértésére, sem megváltoztatására még csak nem is gondolhat. Hiszen, ha a házszabályokat megsértene vagy a szólásszabadság korlátolása céljából megváltoztatná, nemcsak politikai reputációján ütne c-orbat, hanem egyszersmind feláldozná éppen azt az alkotmánygaranciát, a mely-

nek egyesült erővel való védelme hozta létre a koalíciót.

Aggodalom merült fel azonban arra nézve, hogy a Kossuth által javasolt megoldási mód alkotmányjogi szempontból nem esik e kifogás alá, miután alkotmányunknak sarkalatos tétele, hogy Magyarországot rendeletekkel kormányozni nem lehet. Nos, »gui bene dissingvát, bene docet.« Kétféle kormányrendelet lehet, u. m. törvénytelen és törvényes s alaptörvényünk csupán a törvénytelen rendeletekkel való kormányzást tiltja.

Törvénytelen rendetet az, melyet a kormányzat a maga hatalmi körében, önkényesen, vagy az élő törvény ellenére, vagy törvényes fölhatalmazás nélkül ad ki oly intézkedési körben, mely a kormányzati hatáskört túlhaladja és a törvényhozás keretébe tartozik. Törvényes rendelet pedig az, amelyet a kormány vagy az élő törvény végrehajtása érdekében, vagy törvényes felhatalmazás vagy utasítás alapján ad ki; amelyet kiadni tehát nemcsak joga, hanem kötelessége is.

Kétségtelen, hogy a Kossuth által proponált rendelet az utóbbi kategóriába tartozik, annál inkább, mert tulajdonképpen a kormányzati hatáskörbe esik és csak a kormány előzékenysége a parlament iránt, hogy ezt a kérdést a saját

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A várurnő.

(Angolból.)

(Vége.)

III.

Másnap szakadt az eső.

D. azért a férfi a jelzett időben mégis ott állt a kőfal alatt. Érezte, hogy nevetéses, amit tesz s tudta, hogy ha így, bőrig ázva látja őt meg a leány, hát könnyörtelenül kikacagja. De azért mégis várt.

Félóráig állt így a zivatarban. Végre valahol egy kapu nyikorgott és pár pillanat múlva egy esernyővel fellegyverkezett cselédleány jelelt meg előtte.

A férfi meglepetten bámult reá.

— Értem jött volna? — gondolta. — De hát akkor mi lesz a janicsárral?

— A kisasszony önért küldött, — szölt a cseléd. S ő szó nélkül követte.

Odabent vidám nevetés fogadta.

— Megsajnáltam önt, — mondta a leány.

— Tündérleány, kegyed megjutalmazza örültségemet...

De a leány félbeszakította.

— Nina! — kiáltott fel, mire a kályhaellenző mögül előtűnt egy kicsi asszonyka alakja — Nina! — ismételte a leány, — ő itt van, de csupa víz és nem tudom, hogy a Tom ruhája jó lesz e reá?

— Asszonyom, — jegyezte meg a férfi,

— jelen siralmas helyzetemben a Tom ruháit az istenek ajándékként fogom tekinteni.

A Ninának nevezett kicsi asszony intett a szobaleánynak, hogy kísérje a vendéget szobájába. Mikor magukra maradtak, így szólt társnőjéhez:

— Hiába tagadod, ez Athelstann lord s te a tüzzel játszol.

— A tüzet már rég eloltotta a víz, — nevetett a leány. — De lattad a szemeit, Nina?

— Nem Cara. De azt hiszem, hogy igen köznapni szemek.

— Kékek, — mondta Cara, — kékebbek mint a tenger.

— Nevetséges vagy!

— Azt mondtam neki, hogy ez egy elátkozott kastély s hogy én vagyok a királynője. Lattad a mosolyát, Nina?

— Én csak azt láttam, hogy olyan volt, mint egy vízbefult patkány.

Később ismét bejött a férfi és Cara teát adott neki.

— Megfázott, ugy-e? — kérdezte tőle.

— Nagyon csekély ár ez azért az örméért, hogy a kegyed otthonába léphettem. Tündérleány. Csak arra kérem, ne változtasson most már látva, virággá vagy sertéssé, amire, ha jól emlékszem, szintén van precedens a mitológiában.

IV.

Ha a janicsár az ön sűrű látogatásairól értesül — kezdte Cara.

— Nem kell értesülnie róluk — válaszolt a férfi, — hiszen nincsenek most sem tanuink.

A leány nevetett.

— Hát nem bánom, jöjjön be, — mondta és kinyitotta neki a kaput.

— Hol van tenséged udvarhölgye? — tudakolta a férfi.

— Nina? A'szik.

— És a janicsár? — őt még nem ismerem.

— Felejtsük el létezését. Inkább teát hozatok ide a kertbe. Akarja?

— Hálásan fogadom el.

Pár pillanat múlva már ott csillogott az ezüsttel megrakott kis asztal a zöld fák között. De a férfi szórakozottan forgatta ujjai közt a kanalat.

— Oh, Tündérleány! — sóhajtott, mily jó itt lenni az elátkozott kastély kertjében! Es fájj szívvel gondolok rá, hogy vissza kell térnem oda, ahonnan jöttem.

— Hová? — kérdezte a leány.

— Az anyám, minthogy másképp nem boldogulhat velem, azt írta, hogy napjai megvannak számlálva. Fiúi kötelességem szólít vissza.

A leánynak eszébe jutott Ninának egy mondanása: »Az öreg Athelstanné borzasztó egy sárkány.« — Nina egyszer ott volt náluk látogatásban s tapasztalásból beszélt.

— Pedig oly nem szívesen térek vissza a klubhoz, kártyához és a motor-car-okhoz! — folytatta a férfi.

— S a tengerentuli aranyhaju veszedelemhez, — szölt köze a leány.

— Megváltozottan érek haza. A világ csodálkozni fog fölöttem. És ha kérdezősködni-köttem, megmondom: a halhatatlanok spherájá-

hatásköréből kikapcsolván, a törvényhozási föladat keretébe utalta át.

Aggodalom merült fel az iránt is, hogy egy törvényjavaslatnak illetően elintézése nem képez-e majd veszedelmes precedenst? Nem jöhet-e majd valamikor olyan hazafiatlan kormány, és parlamenti többség, amely — hivatkozva a precedensre — nagy horderéjű kérdéseket is ilyen brevimanu intéz el, ezzel újat vágván annak, hogy a parlamenti kisebbség a nemzeti jogok védelmében sikeres ellenállást fejthessen ki? Nos, ennek a szkeptikus föltevésnek utját vágja az a kijelentés, hogy a fentforgó esetben csakis azért lehet a rendeleti uton való életbeléptetés, mert az állam magán üzleti vállalkozásáról van szó, a melyet rendeleti uton szabályozni fölhatalmazás nélkül is joga volna a kormánynak; minden egyéb esetben azonban a rendeleti uton való életbeléptetés alkotmányjogi non seus.

Kétségeskedtek némelyek még a miatt is, hogy ha rendeleti uton léptetik életbe a vasutasok szolgálati pragmatikáját, nem jöhet-e majd olyan kormány, amely azt szintén rendeleti uton a vasutasok hátrányára megváltoztatja? No hát ezt az eshetőséget is bölcs előrelátással kizárta Kossuth indítványa, midőn kimondotta, hogy ez a szolgálati pragmatika mindaddig érvényben marad, amíg a törvényhozás nem intézkedik. Betelözte ezt még az a kötelező kormányilatkozat, hogy ugyanez a törvényjavaslat még az idén újból előterjesztetik.

Mindezekből kétségtelenül megállapítható, hogy a parlamenti bonyodalom a házszabályok teljes tiszteletben tartá-

ban jártam, elátkozott kastélyt is láttam s ettem az istenek eledeléből . . .

— És viseltem a ruhákat . . . — mondta a leány nevetve.

— És sohasem fogok mosolyogni többé. Ha csak . . .

Elhallgatott.

— Ha csak?

De olyan kifejezés volt a szemében, hogy a leány arca egyszerre biborpirossá változott.

— Ha csak a Tündérléány le nem száll kastélyából, itt nem hagyja gazdagságát és kincseit és el nem jön velem . . . Ez az egyetlen, amit még értem tehet, Cara!

Komolyan sürgetően beszélt s a leány zavartan szólt:

— Hiszen nem is ismer!

— Pardon! — mondta a férfi. — Az anyám rám parancsolt, hogy Mrs Willoughbyt meglátogassam. Akkor délután, mikor a rózsákat leejtette, éppen önökhöz készültem. Eleinte féltem, hogy maga a Tom felesége s hogy Nina a »tengerentúli aranyos haju veszedelem.« Hiszen az ő haja még sárgább a magánál! Mikor pedig rájöttem a valóra, sajnáltam egy szóval összetépni a kis meséknek az illúzióját. Csak azt nem tudtam, ki a janicsár?

— Tomra gondoltam — nevetett a leány. — A jó Tomra. Ő mondta meg nekem, hogy maga lord Athelstann.

A férfi felállott helyéről és a leány fejére tette kezét:

— Tündérléány, — mondta halkán — még nem válaszolt a kérdésemre. Vagy világosabban beszéljek? Eljön-e velem?

A leány felnézett reá és mosolygott:

— Felcserélem az én képzelt börtönömet a miénkkel, — szólott aztán imádandó zavarral.

sával, a törvényes hatáskörök sérelme nélkül, de egyszersmind az állami érdek és a vasutasok érdekének követelményei szerint valóban szerencsés kézzel oldalt meg.

Természetes, hogy ez a váratlan fordulat rendkívül konsternálta azokat a politikai kalandorokat, akik a magyar parlamentet néhány héten át abnormis helyzetben tartották, s akikről a saját beszédek nyomán immár könnyű megállapítani, hogy nem képzelt jogokat védtek, hanem szándékosan államellenes szeparatistikus törekvéseket szolgálnak, amiből szintén önként következik, hogy a szenvedett kudarc, a »részeg illúziók«-ból nem jözanítja ki őket rögtön, hanem most már a támadást másik szintre helyezik át s a balkáni furor egész vad-ságával folytatni fogják otthon, a horvát társadalomban és horvát országgyűlésen.

Sőt osztrák területen lévő fajrokonait is mozgósítják ellenünk, amint láttuk azt éppen szerdán, amikor a bécsi birodalmi gyűlésen egyik horvát nemzeti képviselő a külön horvát államiság fantazmagóriáját vonultatta fel olyan közjogi abszurdumok fejtegetésének kíséretében, amelyekben éppen annyi a neveltséges pretenzió, mint amennyi a rosszhiszeműség.

Mikor azonban ezeket a karakterisztikus jelenségeket konstatáljuk, egyidejűleg megállapíthatjuk azt is, hogy a magyar kormány erélyes és nagy taktikai ügyességgel végrehajtott fellépése már is nagyon szárnyát szegte a horvát konspirátorok balgaság reménységének s talán közel az idő, hogy kormányunk és az új horvát bán összhangzó akciójának és céltudatos politikájának a Drávántul meglesz a kijózanító hatása. Remélhetőleg az események nemsokára igazolni fogják Andrássy Gyula gróf belügyminiszter államférfiu előrelátását, aki a szerdai fordulat kapcsán a következő véleményt nyilvánította:

— Ha a szerb-horvát koalíció ma fölizgatta is a horvát közvéleményt, a komoly és józan horvát politikusok mégis befogják látni, hogy más alapra kell helyezni és bölcs magyar-horvát politikát csinálni.

Az a zenebona tehát, amit a kudarcot vallott horvát rezolucionisták fölidéztek, talán csak olyan vihar lesz, amely után megtisztul a levegő.

Pintér Gyula.

A függetlenségi párt értekezlete. A függetlenségi 48-as párt Kossuth Ferenc elnöklésével értekezletet tartott, melyen különösen a temesmegyei dolgokat tárgyalták s elhatározták, hogy az ülésszak berekesztését fogják indítványozni. Majd Justh Gyulát támadták némelyek a Ház tisztviselőinek pragmatikája tárgyában. Justh kijelentette, hogy eljárása mindenben megfelelt az eddig követett eljárásnak.

A horvát képviselők elutazása. A horvát képviselők a Continental szállóban gyűltek össze, honnan az este utaztak Zágrádba. Különösen a bán kinevezése miatt nagy az elkeseredésük, akik Hédeváry teremtményének

tartanak. Zágrábbal a telefonösszeköttetés megszakadt. Az a hír terjedt el, hogy az új bán ellen merényletet követtek el. Ezt a hírt azonban távirati jelentések megcáfolják. A beköltözés is megtörtént a báni palotába. A rendőrség létszámát 50 fővel szaporították, kik különösen az állam vasutak épületét, a magyar áll. iskolát és a báni palotát kísérik éber figyelemmel. A polgár tagot felhívták, hogy minden tüntetéstől tartózkodjék s várja be nyugodtan a képviselők megérkezését. Ezzel szemben egy másik felhívás jelent meg a polgárság köréből, amely arra buzdítja a lakosságot, hogy a megérkező képviselőket minél nagyobb tüntetéssel fogadja s a várost lobogózza fel. A legélesebb hangon itéli el ez a felhívás a magyarok eljárását s azt a felfogást, mintha Horvátország a magyar koronának kiegészítő része volna, szemtelen hazugságnak nyilvánítja.

ORSZÁGGYŰLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, július 5.

Elnök: *Justh Gyula.*

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után

Günther Antal igazságügyminiszter: Beterjeszti a seque torgalmáról, a kereskedelmi üzletek átruházásáról, a büntető törvényperrendtartás kiegészítéséről és módosításáról, a végrehajtási eljárás módosításáról szóló törvényjavaslatokat.

Nagy Emil: Az ipartanácsról szóló törvényjavaslatot terjeszti be.

A Ház harmadszori olvasásban a következő javaslatot szavazza meg.

1. A vasuti szolgálati rendtartásról.

2. A magy. kir. államvasutak alkalmazottainak fizetésrendezéséről szóló törvényjavaslatot.

3. A karánsebes-hátszegi helyiérdekű; a temesvár-varjasi helyiérdekű; az orovica-resicabányai helyiérdekű; a fogaras brassói helyiérdekű és végül a szlavoniai drávavidéki helyiérdekű vasutak engedélyezéséről szóló törvényjavaslatot.

Az állami vasgyárak beruházási költségeiről szóló törvényjavaslatot.

Elnök: A javaslatot tárgyalás és hozzájárulás végett átteszi a főrendiházhoz. Javasolja, hogy a jegyzőkönyvnek ide vonatkozó részét felolvassák és hitelesítsék, hogy a javaslatot minél előbb tárgyalás végett a főrendiházhoz áttehessék.

A Ház így határoz.

A jegyzőkönyvet változatlanul hitelesítik. Az elnöki széklet Rakovszky István foglalja el.

Tisza és Hieronymi felelőssége.

Éber Antal előadó elfogadásra ajánlja. Indítványozza, hogy az ismert 150 ezer koronás hitel miatt, amely az államvasutakból utaltatott át a rendelkezési alaphoz, a Ház fejezze ki rosszalását és helytelenítését. Kifogásolja a multban fennálló paragrafust, mely nem mint például az 1903-ik év 10 százalékos eltérést mutat az előirányzattól. Erre az évre esik a Tisza-Hieronimi-téle talkiadás is. A bizottság sem a miniszterek, sem a számvevőszéki elnök mentségét el nem fogadhatja s azért most indítványozza, hogy a Ház fejezze ki rosszalását a két miniszter iránt.

Szász József: Ki fog fizetni?

Éber Antal tovább beszél.

Szász József: Előadó ur, ki fog beszélni!

Rakovszky István elnök: Ne tessék az előadó urat zavarni. (Derűtlenség)

Éber Antal: Nem szabad a kormányt ferde helyzetbe hozni az által, hogy vád alá helyezést javasoljunk Tisza és Hieronymi ellen, mikor a következő Fejérváry kormányval szemben elnézésre kötelezte magát a kormány a koronánál. (Felkiáltások: Legalább a pénzt adják vissza.)

Az előadó azután valóságos tanulmányt adott elő a zárszámadási bizottság eljárásának reformálásáról, melyet a Ház nagy figyelemmel hallgatott s végül élénken megtapsolt.

Szünet.

Rakovszky elnök jelenti, hogy holnap több interpellációra fognak a miniszterek válaszolni.

Folytatták ezután a zárszámadás bizottság jelentésének tárgyalását.

Farkasházy Zsigmond külön véleményét jelent be. Ő is erős kritikát mond a zárszámadási bizottságok eddigi működéséről. Külön véleménye úgy szól, hogy a Ház minden előirányzat nélküli kiadást helytelenít s törvénytelennek mond s így rosszalja a Tisza—Hieronymi félét is.

Popovics államtitkár válaszol *Farkasházy*-nak és kijelenti, hogy vannak olyan sürgős esetek, amikor előirányzat nélküli kiadásokat kell folyósítani. Nem fogadhatja el tehát *Farkasházy* külön véleményét, hanem az előadót ajánlja elfagadásra.

Az előadó és *Farkasházy* újabb felszólalása után *Wekerle* szólalt fel, aki *Farkasházy* véleményét egyenesen veszedelemnek mondta s az előadó javaslatát pártolja.

Wekerle *Farkasházy* különvéleményében kifejezett álláspontját helytelennek mondja, mert sokszor a póthitel megszavaztatását a körülmények akadályozzák s ez esetben az államháztartás zavartalan vezetése fennakadást szenvedne.

A Ház *Éber* előadó javaslatát fogadja el. A gyűlés 2 órakor ért véget.

Igazságügyi reformok.

Négy fontos törvényjavaslatot terjesztett a Ház tapsai közt *Günther Antal* igazságügyminiszter a parlament elé. Mind a négy régen megérett a megvalósításra. Régi panaszokat orvosolnak s a szakfériak beható vitáin mentek át, úgy hogy üdvös hatásuk eleve is kétség telen. Az első törvényjavaslat a csekkről s 28. §-ában azokat az elveket kodifikálja, melyeket a legutóbb tartott ankéteken jutattak a közgazdasági és jogászvilág kitűnősegei kifejezésre.

A másik javaslat *Törvényjavaslat a végrehajtási eljárásról szóló 1881. t. c. módosítása és kiegészítése tárgyában*, amely megállapítja a létminimumot. 2. §-a szerint a végrehajtás alól a többi közt ki van véve.

A kisiparosoknak, kézműveseknek, ipari (gyári) munkásoknak, napszámosoknak s általában azoknak, akik magukat kezimunkával tartják fenn, a ke. esetük folytatásához szükséges szerszámok, eszközök, műzerek és állatok, továbbá kisiparosok és kézművesek feldolgozható anyagkészlete 150 korona értékeség;

a végrehajtást szenvedőnek és háznépének 90 havi időtartamra szükséges élelmi, tüzelő segvilágítószeret, ezek hiányában pedig a le-

foglalható készpénzből a beszerzésükhöz szükséges összeg;

a negyedévre szükséges lakpénzhez való készpénz:

egy tehén, vagy négy juh, vagy négy kecske s ezeknek félévi takarmánya;

mezei gazdálkodással foglalkozók részére 12 kataszteri hold szántóföld műveléséhez szükséges vetőmag, igavonó jószág, gazdasági eszköz és trágya.

Fontos rendelkezés az is, hogy a járulékok nélkül 50 koronát meg nem haladó pénzüsszeg követelés végrehajtás utján való behajtása *föltétlenül hivatalból eszközölendő*. Ez az eddig elviselhetetlen költségek tetemes megcsappanását jelenti.

Ha 10 koronás csak a követelés a végrehajtás előtt a bíróság köteles figyelmeztetni az adóst, hogy fizessen. különben végrehajtják. Az állami, törvényhatósági és községi tisztviselők s a többi kvalifikált és állami alkalmazottak fizetésének csak egyharmada foglalható le s csakis úgy, ha a végrehajtást szponvedőnek évi 2000 koronányi (eddig 1600 korona volt) maradjon. A nyugdíj lefoglalható részéből évi 1200 koronának kell maradnia. A közzétett árverési hirdményben a végrehajtást szenvedő nevét nem kell kiírni.

A harmadik javaslat a büntetőtörvénykönyvet és a bünvádi perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szól s megállapítja a föltételes elítélésnél a magyar judikaturában eddig ismeretlen intézményét. Az erről szóló szakasz így hangzik:

A bíróság az egy hónapot meg nem haladó tartamban kiszabott fogházbüntetés és a pénzbüntetés végrehajtását különös méltánylást érdemlő okból felfüggesztheti. A felfüggesztett büntetést nem lehet végrehajtani, ha az elítelt ellen az ítélet jogerőre emelkedésétől számított három évi próbaidő alatt bünvádi eljárás nem volt folyamatban.

A javaslat nevezetes rendeleteket foglal magában a fiatalok büntetésére is.

Régi bajt orvosol a 45. §, mely szerint a 10 korona értékét meg nem haladó élelmicikk, tüzelőszert elikkasztása, lopása nem lez vétés, hanem tulajdon elleni kihágás s nyolc napig terjedhető elzárással büntetendő.

A negyedik javaslat a kereskedelmi üzlet átruházásáról szól s elejét veszi az itt megszokott visszaéléseknek.

Állami iskola Nagyváradon.

A községi iskolaszék ülése.

Nagyvárad város községi iskolaszéke tegnap tartott ülésén foglalkozott a községi iskolák államosításának a kérdésével. Ez ugyan nem tűnt ki a meghívó tárgysorozatából s valószínűleg ez okozta, hogy az iskolaszék több kiváló tagja nem volt jelen az ülésen.

A jelen voltak körülbelül azok, akik a múltkorai választást eldöntötték, mind csak pénzügyi szempontból bírálták el az iskolák államosításának kérdését, holott itt magasabb elvi szempontoknak kellene érvényesülni. De hát minden város olyan iskolaszéket érdemel, amilyen van.

Erre vonatkozólag közelebb részletesen kifejtjük álláspontunkat.

Az ülés lefolyása a következő volt:

Rimler Károly polgármester, iskolaszéki elnök vezette a tárgyalást.

A bizottság tagjai szép számmal voltak jelen.

Első sorban az elnöki jelentést hallgatták meg. Bejelentette többek között az elnök, hogy az idei tornavizsga megtartása ellen a tantesztület egy része beadványt intézett az iskolaszékhez. Mivel ez évben már idejét multá az a kérdés s a tornavizsgálatok rendben tartattak meg, azaz vették tudomásul, hogy a jövő tanévben idejkorán tesz előterjesztést e tárgyban az elnökség.

A kisegítő tanerők alkalmazása.

Előterjesztette továbbá az elnök, hogy az iskolaszék által az elnök bízott meg az ideiglenes tanerők kinevezésével; rendben is ment addig a dolog s rendszerint azok lettek a rendes állások betöltésénél megválasztva, sőt még sok esetben a pályázatot is mellőzték. A legutóbbi választásnál azonban az ideiglenesek mellőzésével, idegeneket is beválasztottak tanítók és tanítónőknek. Így azután 4 nő és 3 férfi tanerő most állás nélkül maradt s ezeket el kellene bocsátani.

Ő eddig a legjobb belátása és tudása szerint nevezte ki az ideigleneseket s a legutóbbi választás eljárását dezavualta. Igyekszett a kinevezett ideiglenes tanerők működéséről meggyőződni s így elvárhatta volna, hogy a választás előtt legalább felvilágosítást kérnek tőle ily irányban. Ez okból az ideiglenes tanerők kinevezését továbbra el nem vállalja. Válaszra őket az iskolaszék, az Utasítás úgy is oda utalja ezen eljárás.

Dr. Halász Lajos elfogadja a polgármester kijelentését s kéri, hogy az ideiglenes tanerők választását augusztus 2-ik felére tűzzék ki.

Dr. Adorján Emil nem tartja dezavualásnak az iskolaszék eljárását; egy évvel ezelőtt már kimondta, hogy választani akarja az ideiglenes tanerőket. Az új törvény szerint úgy is 1 év múlva az ideiglenesek véglegesek lesznek.

Gábel Jakab rámutat, hogy az utasítás ezen intézkedése nem az ideiglenesi, hanem a segédtanítókra szól.

Ragány János szontén így értelmezi a törvényt. Az 1 év utáni rendszeresítés az osztályra szól, nem a személyre.

Dr. Dóri Ferenc megkérdezte ez irányban *Halász* miniszteri tanácsost és *Vasady kir. tanfelügyelőt*, de egyik sem tudott határozott választ adni, mert a törvény nem világos.

Rimler Károly világosnak tartja a törvényt. Mig a város nem rendszeresít új állást, addig nem lehet új tanerő. A választást úgy tűzi ki az elnökség, hogy a jövő tanévre fennakadás ne legyen.

Dr. Halász Lajos kapcsolatosan indítványozta, hogy az Ujvárosi és olasz i. közs. leányiskolánál is rendszeresítsenek munkatanítónői állást.

Az elnök bejelentését tudomásul vették.

Az új tanerők fizetése.

Bejelentette elnök, hogy az új tanítói állásokra a régi fizetéssel hirdették meg a pályázatot s a tanítókra vonatkozó szabályrendelet most van kidolgozás alatt.

Dr. Dóri Ferenc indítványozza, hogy írjanak át a város törvényhatóságához, az iránt, hogy az új tanítók és tanítónők is a felemelt fizetést kopják.

Rimler Károly kijelenti, hogy a tanács foglalkozik a kérdéssel. Ujabb felterjesztést kell ez iránt a miniszterhez intézni.

Az iskolák államosítása.

A városi tanács előterjesztette, hogy *Halász* miniszteri tanácsos lent volt s tárgyalt a miniszter megbízásából a községi iskolák államosítása és az államsegély felemelése ügyében. A kormány hajlandó 20 új tanító fizetéséhez 20 ezer koronával hozzájárulni, vagy a mostani iskolák megmaradnak a város kezében s az állam 20 osztályu iskolának személyi költségeit viseli, de az épületeket és a berendezést a város adja. Kapcsolatosan beterjesztették *Dr. Dóri Ferenc* indítványát, hogy a községi polgári fiú- és leányiskolákat vegye át az állam teljesen, a város pedig az így megtakarított összegből öt év alatt felállítja az összes szükséges elemi iskolákat. A kormány saját költségén építse fel a polgári leányiskolát s e céra a város átadja a volt püspökségi magtár épületét.

Előterjesztette még a polgármester, hogy *Dóri* indítványa komplikálja a dolgot. A főispán nagy egyszerűséggel járt közben a kormányval s ígéretet nyert, hogy a most rendszeresített új tanítói állásra is kap már a város évi 12000 korona segélyt. Most csak a tanács

előterjesztése felett határozzanak s ha ez teljesen tisztázva lesz, vehetik majd elő Döri indítványát.

Dr Döri Ferenc ismeri a miniszter ígéretét s az nagy terhet róna a városra, míg a polgári iskola államosítása esetén évenként 29000 koronát akarítana meg a város. Azonban a polgármester szavai után indítványának mostani tárgyalását nem kívánja.

Gábel Jakab nem tartja rossznak, ha Váradon kétféle iskola lesz a felekezetieken kívül: községi és állami. Az állami iskola felállítását mellett van, de akként pótolja a tanács javaslatát, hogy a 20 osztályú állami iskolába az újonnan rendszeresített 12 tanerő állása is beszámíttassék. A mostani kultuskormány iránt bizalommal van, mert úgy az iskolák, mint a tanítók érdekében működik.

Sulyok István oly nagy kérdésnek tartja a szönyegen levőt, hogy indítványozza, miszerint külön ülés hívassék össze annak tárgyalására.

Dr Kurländer Edé azt látja, hogy a felekezetek és szabadgondolkodók állanak e kérdésben szemben egymással. Pedig csak pénzügyi kérdés az egész. Iskolát kíván s nem bánja, ha felekezeti is az.

Dr Kecskeméti Lipót főrabbi a nemzeti szempontot nézi. Magyarországon minden iskola állami legyen. Az adott esetben nem lenne baj, ha községi és állami iskola lenne is Nagyváradon. A polgári iskola államosítását pártolja, mert így az jobban fejlődik. Döri indítványát pártolólággal terjessék a törvényhatóság elé.

Sipos Orbán azt kéri, hogy ne kössék össze az elemi iskolák ügyét a polgári iskola államosításával. Külön felterjesztésben kérjék az elemi állami iskolát és külön a polgári iskola államosítását.

Dr Vucskics Gyula különösnek tartja, hogy vitánál a felekezeti iskolák államosítására is kitértek, holott csak a községi iskolák dögéről lehet itt szó. Ezután kimutatja, hogy Döri indítványa ingatag alapon áll, mert ha államosítják is a polgári iskolát, az eddigi költséget a város azután meg kell hogy fizesse az államnak. Ennek elengedéséről szó sem lehet, s így egy fillért sem takarítunk meg. Más kérdés a községi elemi iskolák kérdése; ott az új iskolák szervezésénél érthető el megtakarítást a város. Ebben a kérdésben a törvényhatóság illetékes határozni, az iskolaszéktől csak véleményt kér a tanács. Nagyon szembeszökő, hogy az az iskolaszék, amelyet a saját iskoláinak a kezelésére, megvédésére küldött ki a törvényhatóság, javasolja az államosítást. Pártolja a polgármester előterjesztését, várják be a további tárgyalások eredményét.

Beczkay Lajos azt fejtegeti, hogy az államnak a nemzetiségi vidéken és iskola nélkül levő helyekre kell a pénz s nem a magyar vidékeken. Vegyék le most a kérdést a napirendről.

Gábel Jakab teljesen osztja dr Vucskicsnak a felekezeti iskolákra vonatkozó megjegyzését, valamint azt, hogy a polgári iskola államosítása ese én a mostani költségeket meg kell ezután is fizetni az államnak s így azzal nem nyer, legalább most a város. Az elemi iskolákat illetőleg a mellett van, hogy az állítsa fel a 20 osztályt. Az nem baj, ha kétféle iskola lesz. De az új 12 osztályt már vegye át az állam.

Dr Hoványi Géza szerint az iskolák fejlesztése elől kiérni nem lehet s mivel a város a folytonos fejlődést nem bírja meg, bár ő az autonóm hive, elfogadja, hogy a 20 osztályt az állam állítsa fel s ebbe vonja be a 12 új osztályt. Ezt kísérletnek tekinti, amiből látni fogják, hogy mily előnyökkel jár az államosítás.

A többség elfogadta a tanács előterjesztésének azon részét, hogy az állam állítsa fel a 20 osztályt, az új 12 osztály bevonásával. Felhívják továbbá a miniszter figyelmét a polgári iskolák államosítására.

Sipos Orbán lemondása.

Mivel az idő előrehaladása miatt a még kitűzött többi tárgyak elintézését a legközelebbi ülésre halasztották.

Sipos Orbán alelnök emelkedett szólásra. Egy évvel ezelőtt, mikor megválasztották, már kijelentette, hogy részint kora, részint más körülményei miatt sokáig nem töltheti be az alelnöki széket. Most az iskolaszék jóindulatáért köszönetet mond s alelnöki állásáról lemond. Ezt ne tulajdonítsák talán a multkori tanítválasztásnak, mert bár ő nem tartozott a győztes párthoz, a választás eredményébe belenyugodott. Félreértések kikerülése végett kijelenti, hogy mindég az iskolaszék jóindulatával találkozott.

Megéljenezték s a lemondás elfogadásáról a következő ülésen határoznak.

Az ülés ezzel véget ért.

A cheider.

Helyszini szemle a zugiskolákban.

A tanfelügyelői jelentés.

Többször foglalkoztunk lapunkban a cheiderrel s mindannyiszor sürgettük is annak betiltását illetőleg feloszlását. A főkapitány meg is hozta erre vonatkozó intézkedését, mely szerint a zugiskolákban a továbbtanítást betiltotta s az idegen illetőségű tanítóknak kitoloncolását elrendelte. Ez az intézkedés azonban alaptalan felebbezés miatt nem lett foganatosítva, sőt a rendőrség utóbb még védelmére is kelt ennek az intézménynek.

A felebbezés alapján az ügy a polgármesterhez került, aki elrendelte a helyszini szemle megtartását. Még a mult hó 26-án foganatosítva is lett a szemle, melyen jelen voltak: dr Baróthy Akos városi tiszti főorvos, Vasady Lajos tanfelügyelő, Csordacsics József mérnök és Kemény Ignác rendőrbiztos.

A szemlét mind a hat zugiskolában foganatosították és azokat mind kifogásolták is. Baróthy Akos az iskolákat közegészségügyi szempontból, Csordacsics építészeti szempontból találta szabálytalanoknak.

A tanfelügyelő a szemlére vonatkozó jelentését tegnap terjesztette be a rendőrséghez, A jelentés szerint a rendőrség kihágási ügyosztályának azon föltevése, hogy ezek az iskolák nem tekinthetők zugiskoláknak helytelen. A tanfelügyelő részletesen foglalkozik az iskolákkal s azokat tanügyi szempontokból kifogásolja.

A cheiderekre a jelentés szerint nincs szükség, mert azokban talmudot, tehát a vallástant tanítják olyan időben, amikor a tanköteles gyermeknek a törvények által előírt iskolában kellene megjelenni.

Az iskolák mindenikének olyan tanrendje van, hogy azok szerint a tanulóknak a vallás-tanulására bőséges alkalmuk van. Ezeknek a törvényes iskolák is felölelik azokat a tantárgyakat, melyekkel a cheider foglalkozik csupán abban különbözik, hogy míg a nyilvános iskolákban a talmudot, Tassit és Mózes öt könyvét magyarra fordítva tanulják, addig a zugiskolákban ezeket zsidójargonba fordítják. Ez csupán az ok, mely a cheiderek fenntartását szülte. Ez pedig Magyarországról lévén szó, el nem fogadható.

A cheiderek a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1891. évi 24237. számú körrendelete értelmében zugiskolák, mert nem a hitközség tartja fenn őket s nincs miniszterileg jóváhagyott alapszabályuk, de még ha volna is, az előbbi ok miatt ez is hatályon kívül lenne helyezendő.

A zugiskolák tanítói között kettő olyan is van, akik nem tudnak magyarul, sőt Róth Mózes nem is magyarországi illetőségű.

A zugiskolák közül egynek van alapszabálya ugyan, azonban ezek szerint az iskolába csakis a népiskolát elvégzett tanulók járhatnak, nem pedig iskola köteles, sőt még 3-5 éves gyermekek.

A tanfelügyelő teljesen fölöslegesnek tartja a zugiskolák fenntartását.

A szemlékre beérkezett jelentések alapján most már foganatosítva lesz a főkapitány intézkedése.

Apponyi rendeletei.

Az 1907. XXVIII. t.-c. az ugynevezett *lex Apponyiana* a tanítók fizetésrendezéséről és a népoktatás reformjáról július 1 én lépett életbe. Közoktatásügyünk hivatott vezére Apponyi miniszter most adta ki rendeleteit az életbeléptetés tárgyában. A tegnapi hivatalos lap négy rendeletet közöl.

Az egyikben szól a tanítói ideális kötelességéről, melyet így jelöl meg:

»A népoktatási alaptörvény által iskolafentartókul megjelölt és jogosított tényezők között kétségtelenül az állam van hivatva arra, hogy az 1868: XXXVIII. t.-c. 80. § a alapján szervezett állami népiskolákban a törvény szándékát, t. i. a *vallásérkölcsei alapon nyugvó nemzeti irányú népnevelést min-taszerűleg valósítsa meg.*

Az állami népoktatásnak ezen nagyfontosságú célját csak úgy lehet elérnünk, ha az állami tanítói kar igazi hivatással, lelkes buzgalommal látja el szép és nemes feladatát; *ha egész működésében, társadalmi és magánéletében jó példával jár elől.*

Nem kételkedem, hogy az állami tanítói kar, miként eddig, így ezután is teljes tudatában lesz hivatala fontosságának és azon áldozatkészséget, amelyet a törvényhozás a tanítók anyagi helyzetének javítása érdekében tanusított, ahelyes irányú népnevelés fokozottabb előbbrevitelével fogja igazolni.

Utastija azután a tanfelügyelőket a tanítói állásoknak az új törvénynek megfelelő betöltésére.

Két rendelet a tanítók új fegyelmi szabályzatát állapítja meg, a negyedik pedig az állami iskolák gondnokságának megalakításáról szól. Megelégedéssel látjuk ebből, hogy az állami rend, a haza és vallás ellenségei nem lehetnek tagjai a gondnokságnak. Csak azután legyen elég erélye a hatóságnak, hogy a törvény szekerének megfelelőleg hajtsa végre a törvény és e rendelet intézkedését.

Elkobzott mérlegek.

Már félévvel ezelőtt több nagyváradai kereskedőtől elkobozták a mérlegeket oly indokolással, hogy azok hamisak. A mérlegeket beszállították a rendőrségre, hol a kihágási ügyosztály a kereskedők ellen megindította a vizsgálatot, melynek során a meghurcolt kereskedőknek kiderült ártatlanságuk, mert a mérlegek nagy része ugyanis jó volt.

Az elkobzott mérlegeket a rendőrségen Tepper mérték készítő lakatos vizsgálta meg s megállapította, hogy a mérlegek nagy része szabályos. Ez után a vizsgálat után a kereskedők meg is kapták mérlegeiket, azonban felületességéből a kihágási ügyosztálynál a kereskedőket nem vezették ki a névsorból, melyben

a hamis mérleggel dolgozó kereskedők nevei voltak s ugyanolyan eljárás alá kerültek mint a hamis mérlegek.

A kihágási ügyosztály a kereskedőket egyenkint 25—25 koronára ítélte el, dacára annak, hogy a mérlegek jóknak bizonyultak.

A kereskedők már rég el is felelték a mérleg ügyet, mikor a marasztaló ítélet megérkezett hozzájuk. A kereskedők természetesen nem fizették ki a büntetéspénzt, hanem a mérték hitelességét igazoló bizonyítvánnyal küldöttségileg járultak a polgármesterhez az ítélet meghozatala miatt.

A polgármester a küldöttség kérelmére elrendelte a további vizsgálat folytatását.

Az elítélt kereskedők ügye így legközelebb a tanács elé fog kerülni, mely az előbbi ítéletet meg fogja semmisíteni s így a meghurcolt kereskedők rehabilitálva lesznek.

A kihágási ügyosztály különben még mindig foglalkozik ez ügy vizsgálatával s a hosszadalmas ügyet talán e hó folyamán befejezve fogja betérjeszteni a tanácshoz.

Az urszádi választás.

A miniszter fog dönteni.

— A bíráló választmány ülése. —

Ismeretes olvasóink előtt az urszádi választás, a hol az u. n. »megyei párt« a régi rendszer szokásos fegyvereivel küzdve, megszerezte a többséget a függetlenségi párt jelöltjével, dr. Krüger Aladárval szemben. A választók meglebbezték a választást, az igazoló választmány többsége azonban helyben hagyta. Ez ellen az igazoló választmány tagja, Erőss Rezső felebbezett s kimutatta, hogy a választás alkalmával elkövetett, részben már bizonyított, részben könnyen bizonyítható cselekmények a választás tisztaságát annyira mélyen érintik, hogy azok a cselekmények egyenesen a büntető törvénybe ütköznek. E felebbezés folytán került az ügy a vármegyei bíráló választmánya elé, a mely tegnap határozott fölötte.

Az ülésen Glac Antal főispán elnökölt; jelen voltak: Kovács Béla, Markovics Károly, dr. Markus László és Zigre Miklós; előadó Balázsházy Iván.

Az előadó részletesen ismertette az ügyet és a felebbezést: javaslata az volt, hogy a felebbezés elutasítása mellett a választás helyben hagyassék.

Kovács Béla szólalt fel a felebbezés mellett s erős érvekkel mutatta ki a felebbezésben felhozottak alaposágát. Rámutatott arra a körülményre, hogy ilyen módon létrejött választást már csak a politikai erkölcsök szempontjából sem lehet megerősíteni.

A többség ennek dacára a mellett döntött, hogy a választást helybenhagyja.

Erre Glac Antal főispán kijelentette, hogy a választási eljárás folyamán olyan nagyfokú szabálytalanságok és visszaélések fordultak elő, a melyek miatt ő a választás megerősítéséhez hozzá nem járulhat, élni fog tehát a törvényben biztosított jogával s a bíráló választmány határozatát meglebbezi a belügyminiszterhez.

Igy tehát a hírhedt választás dolgában a miniszter fog dönteni.

UJDONSÁGOK.

* **A szentmártoni bucsu.** A peceszentmártoni róm. kath. anyaegyházhoz tartozó hájói kápolnában — mely Sárlos Boldogasszonyban tiszteli védszentjét — vasárnap, vagyis július 7-én bucsu lesz. A szentmisét Novotny S. Alfonz főgimnáziumi igazgató, a szent beszédet pedig Toth Albin főgimnáziumi tanár fogja tartani.

* **Pasteur intézet Kolozsváron.** Kolozsvármegye törvényhatósága legutóbb tartott közgyűlésén határozatot hozott, mely szerint felir a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez egy veszettség elleni intézetnek Kolozsvárra leendő felállítására tárgyában. E felirat készítésére az utóbbi időben különösen nagy mértékben előforduló veszettségi esetek szolgáltattak okot. Kolozsmegye az új intézetet a kolozsvári egyetem új kórtani intézetével kapcsolatosan kívánja berendezni. A felirat illetőleg határozat egy-egy példányát úgy a megye mint a város törvényhatóságának megküldötték hasonló szellemű felirat készítése végett. Az új intézet Bihar megyére is igen előnyös volna, mert felállításánál az illetők hamarabb juthatnának gyógykezelés alá.

* **A megye központi választmányi-ülése.** Biharvármegye központi választmánya tegnap délelőtt tartotta meg ülését az 1908. évre szóló ideiglenes képviselő választók névjegyzéke ellen beadott tetszőlamlások tárgyalása végett. Az ülésen Miskolczy Ferenc dr. alispán elnökölt s a tetszőlamlások legnagyobb részét elutasította.

* **Gyermekek a Szepességen.** Márczy Aurélné urnő Szepes-Szombatban állódi magyar gyermekeket elvállal ellátásra. Egészséges, hegyvidéki levegőn, és szeretetteljes gondozás, lelkiismeretes felügyelet mellett családi körben elsajátíthatják a gyermekek az irodalmi német nyelvet is. Érdeklődőknek levélbeli megkeresésre bővebb felvilágosítást is ad.

* **Kinevezések.** Az igazságügyminiszter Herbst Ödön nagyváradvárosi járásbírói díjnokot a csikszentmártoni kir. járásbíróshoz irnokká nevezte ki. — Glac Antal főispán tegnap Ujházy Irma vármegyei napidíjas irnokot irnokká nevezte ki. Az új irnoknő már harmadik női tisztviselője a megyének s a megyei telefon központ vezetését teljesíti.

* **Az ipariskolai bizottság kérelme.** A nagyváradai iparos tanonciskola évről-évre derekasan fejlődik, pedig nem rendelkezik mindazon kellékekkel, amikre szüksége volna. Így nincs elég helyisége, nincs külön szertára s inkább csak túrt a polgári fiú iskolában. Az iparoktatási bizottság most kéri a városi tanácsot, hogy kellő számú tantermet és külön szertárt bocsásson rendelkezésére.

* **A gyámpénztár zárszámadása közszemlén.** Nagyvárad város gyámpénztárának 1906. évi számadása és mérlege az 55200—1903. sz. rendelet 116 § a értelmében a f. évi július hó 5 től július hó 19-ig bezárólag terjedő 15 napra a v. számvevői hivatal helyiségében közszemlére kitétetnek, ahol az érdekeltek a hivatalos órák alatt megtekinthetik, azok ellen irányuló felszólalásaikat vagy észrevételeiket a törvényhatósági bizottság f. évi augusztus havi közgyűlését megelőzőleg 5 nappal a v. tanács mint állandó választmányhoz beadhatják. Nagyvárad város tanácsának 1907. évi július hó 3-án tartott üléséből. Rimler Károly polgármester.

* **A gyermek kórház ápolási díja.** A belügyminiszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a Sztaroveszky Gyermekkórházban az országos betegápolási alap terhére ápolott betegek napi ápolási költségét az 1908. évre 1 kor. 44 fillérben állapította meg.

* **Rejtélyes ködöbálás.** Tegnap délelőtt rejtélyes ködöbálás tartotta állandó rettegésben Szacsavay-utca 13. számú ház lakosságát. Ugyanis a délelőtt folyamán egyszerre eddig meg nem állapított hegyről valóságos közárpor zuhant a jelzett ház udvarára, ugyannyira, hogy az ott való tartózkodás életveszélyes volt. Hullott a kö anélkül, hogy látni lehetett volna, hogy honnan. A lakók az utcán posztoló Kiss Miklós rendőrt hívták az udvarra, hogy tegyen valamit a ködöbálás megszüntetésére. A rendőr mikor megérkezett az udvarra, a ködöbálás egyszerre el állott s így a rendőrnek nem sikerült megállapítani a különös módon sportoló egyén kiletét.

* **Telefon kibővítés Belényesen.** A kereskedelmi miniszter megengedte, hogy a folyton fejlődő Belényes községben az eddigi nagyon is szűk korlátok közé szorított telefon hálózatot kibővítsék. Erről rendeletileg lett értesítve a nagyváradai posta és távirada igazgatósága, mely tegnap átiratilag tudatta ezt az alispánnal is.

* **Gyermekelőadás a Cabaretben.** A városunkban időző Cabaret társulatnak ma délután 5 órakor tartandó gyermekelőadása iránt városszerte nagy érdeklődés nyilvánul meg. Az előjelekből ítélve a vidám gyermek seregek, mely ma ott meg fog jelenni szűk lesz a kert. Este 9 órakor az új társulati tagok rendez előadást fognak tartani.

* **Megégett leány.** Tegnap délelőtt borzalmas tűzhalállal mult ki Saáp községében egy 14 éves intelligens urileány. Hunyadi Mátyás ottani birtokos Luiza nevű leánya gyümölcsdunsztolás közben a konyha mellett állott. A tűzhelyből az előtte lévő szalmára szikra pattant, melytől pár pillanat alatt a leány ruhája is lángba borult. A tüzet eloltani csak akkor lehetett már, amikor a leány igen súlyos égési sebeket szenvedett. A sérülések oly súlyosak voltak, hogy ezek következtében a tegnapi nap folyamán a leány meg is halt.

* **Kéménytűz.** Tegnapelőtt éjjel 12 órakor az igazságügyi palota egyik kéménye kigyulladt s nagy világosságot szórva a magasból egy óra hosszáig égett. A tűznél megjelent a rendőrség és a tűzoltóság is, melynek azonban semmi dolga sem akadt. A kéménytűz a rossz takarítás miatt keletkezett.

* **Négy gimnáziumot jelesen végzett ifju tanítványokat elvállal.** Cim a kiadóban.

TANÜGY.

Polgári iskolai tanárok közgyűlése Pécsen. Jul. 3-án és 4-én folyt le az Orsz. Polg. Isk. Egyesület közgyűlése Pécsen. Mintegy 250 tanár gyűlt össze. Nagyon érdekessé tette a gyűlést a tisztikar választása, ami körül már hónapok óta erős eszmecsere folyt az ország-szerte. A választás vezetésére egy bizottságot küldtek ki, melynek elnöke Gábel Jakab volt. Másfél napi küzdelem után fényes győzelmet aratott az a párt, mely dr. Ballagi Aladárt nyerte meg elnök jelöltnek. Apponyi Albert miniszter Pécs sz. kir. város főispánja által képviseltette magát. A szokásos üdvözlések után értékes és hatalmas viták folytak a polg. isk. jövője és életbevágó kérdései körül. Közben megtekintették a pécsi kiállítást. Július 4-én pedig déli 12 órakor hirdete ki Gábel Jakab választási elnök az eredményt, melyszert fényes többséggel elnök lett dr. Ballagi Aladár orsz. gy. képviselő s egyetemi ta ár, közs. polg. iskolánk tanárja, Óó Dezső pedig igazgató tanácsos lett.

TÁVIRATOK.

A horvátok és az új bán.

Zágráb, július 5. Az a Budapesten elterjedt hír, hogy Rakodczay bánt Tomasics indítványára a horvát nemzeti kasszinóból kizárták, alaptalan.

Magyar ellenes egyetemi hallgatók.

Prága, július 5. A horvát és szerb egyetemi hallgatók a horvát testvéreket rokon-érműkről biztosítják s tiltakozásukat fejezik ki a magyarok eljárása miatt.

Hirtelen halál.

Budapest, július 5. Bobby Jenő rézmetsző, ki az iparnak ez ágát művészi tehetséggel kultiválta s a magyar névnek külföldön is elismerést szerzett. Hirtelen elhunyt.

Elhunyt bölcsész.

Heidelberg, jul. 5. Fischer Kuno híres német bölcsész és bölcsélet-történetiro ott 83 éves korában meghalt.

Kolera.

Szingaquer, jul. 5. India déli részében kolerajárvány dühög. A városban naponként 30—40 a halottak száma.

NYILTTÉR.

Dr. Krüger Aladár
ügyvédi irodáját
Szalárdi (régli Posta)-utca
7. sz. alá (saját házába)
helyezte át.

Dr. Krüger Jenő
ügyvédi irodáját
Szalárdi-utca 7. sz. alatt
megnyitotta.

Ismételten tapasztaltuk, hogy védgyünkkel ellátott üvegünket más gyártmányu serrel megtöltve **DRÉHER-ser** gyanánt áruba hozzák.

Kérjük tehát a t. cz. közönséget a **dugóra ügyelni** és csak azon **sert DRÉHER-féle** gyanant elfogadni, hogy ha az

beégetéssel van ellátva.

Tisztelettel:

Bognár és Szántó.

Dr. Spitzer Márton

fogorvos

20 napra Abbáziába utazott.

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakalapok. **Eredeti Panama-kalapok.** Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zefir ingek. Elegáns divatmellények.

50

Egyedüli raktár a birneves **Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.**

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Írta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. — 72.

— Nem tűnt-é fel soha, — kezdi Sergej rövid szünet után — mennyire hasonlít a nap nevével leperzselt virág a dértől leforrázott virághoz? Utoljára is egy és ugyanaz a vége mind a kettőnek! — Elhallgat. Kis idő múlva nővérehez fordul, erősen a szeme közé néz és kérdi:

— Megértettél?

— Megértettelek, — feleli szintelenül a meggyötrött asszony.

— Nál elég világosan volt mondva. Téged a hőség öl meg, engem a hideg! — Mondja és könnyed nevetéssel hozzá teszi: — Emlékszel, milyen szépen prédikáltam neked akkor Rómában?

Minden válasz helyett Natália egy indulatos mozdulattal kirántja a kezét fivére karjából. A félhomály mind mélyebben alászálló látyolán keresztül, Sergej sajnálkozva néz reá.

— Szegény Natascha! — kiáltja. — Tan csak nem teszed fel rólam, hogy akkori bölcsességemre akarok visszatérni, — nem! Sőt egy nagy vallomással tartozom neked! — És hangja szisszenően, közvetlen Natália tüle mellett hangzik, míg forró lehellete kellenetlenül érinti arcát. — Vannak percek amidőn irigylelek! — sutogja. — Ah! Nem csekélység, ha úgy be kell ismernünk, hogy vége van, vének vagyunk, meg fogunk halni, anélkül, hogy egyetlen egyszer megrázkódtatott volna egy igazi, földöntúli boldogság — sans avoir connu le grand frisson — utálatos egy gondolat! Tudom, mindent kell türed Natália és mégis — igen — vannak percek, a mikor irigylelek!

— És ki merészelte állítani, hogy nekem van mit túrnóm? — mondja Natália feháborodva.

— Ki? — Sergej sokat mondólag huza fel szemöldekét. — Tán csak nem hiszed magad sem, hogy ez titok? — Sokan csodálják, hogy egyáltalán türed. De úgy látszik valóban hihetetlen ígézetet gyakorol a nőkre.

A testvérek tekintete találkozik, amint a félhomályban tisztán kivehető.

— Mit mondtak neked? — kérdi Natália erőltetett nyugalommal.

De erre aztán rettenetes nyomatékkal feleli Sergej:

— Csak nem kérsz komolyan teletet erre, Natália?

A fiatal asszony nehezen szedi a lélekzetet.

— Nem igaz! — kiáltja. — Ne hidd, hazudtak neked!

Erre fivére néma marad. A lég mind tikasztóbb lesz. Lassan kusznak felfelé az égen a fekete fellegek, a vár fölé kerülnek és eloltják a csillagokat fenn az égen.

Natália elfordult fivérével. Nyugtalan sietéssel megy a kapu felé és kísérője követi:

— Sajnálom ha megbántottalak, — mondja szeliden — nem volt szándékomban, hidd el.

Natália nem fel l. Némán halad tovább fivére mellett. Időnként az könnyedén megérinti karját, mondván: — Erre megy az út. A csillagok kialudtak, a fellegek elborították az eget és a földhöz közel, sóhajtozó szél söpri végig az utakat, még nem bírván orkánná fejlődni. Mi van e bágyasztó természeti hangban, mi vért gyorsabb lüktetéssel hajtja végig erein?

A sokemeletű, nagy szálloda kapujánál, Natália bucsuzni akar fivérével.

— Még felkísérlek lakásodba, ha megengeded, — mondja Sergej udvariasan.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

Budapest, július 5.

Osztrák hitelrészvény	— —	651 50
Magyar hitelrészvény	— —	752 54
Leszámitoló bank	— —	496 50
Rimamurányi	— —	54 0
Osztrák-m. államvasuti részvény	668	—
Közuti vasut	— —	545 50
Vá. osi villamos vasut	— —	224 50

A gabonatőzsde határídeje.

Budapest, július 5.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.21
Rozs okt.	— — — —	8.32
Zab okt.	— — — —	7.27
Tengeri májusra	— — — —	5.83
Tengeri jul.	— — — —	5.91

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 július 5-én

Magyar aranyjáradék 4%	— — —	110.38
Magyar koronajáradék 4%	— — —	93.93
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.85
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	53. —
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	95 50
Magyar nyereségy-sorsjegy-kölcsön	— — —	191 —
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144. —
Osztrák járadék papirban	— — —	97 25
Osztrák járadék ezüstben	— — —	99 —
Osztrák járadék aranyban	— — —	116. —
Osztrák korona járadék	— — —	97 25
18-0. oszt. államsorsjegyek	— — —	150 —
Osztrák magyar bankrészvény	— — —	17 65
Magyar hitelbank részvény	— — —	751.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	65 25
Osztrák magyar államvasuti részvény	— — —	668 —
20 frankos frankos (Napoleonkor)	— — —	19 17
Német birodalmi márka	— — —	117 82
London vista	— — —	241 —
Páris vista a	— — —	95 82
20 márkás arany	— — —	23 53

A szerkesztésért felelős

Dr. VÜCSKIOS GYULA.

Legjobbak
a
Moskovits
czipők.
Kossuth-utca 5.

Uj üzlet! Gyógy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala. **Uj üzlet!**

A „gőzkávé pörköldéhez.”

Aki nagyon jó, zamatos illatu kávét kedvel, az csakis a **TRIESZTI**
— **KÁVÉ és THEA** —

közvetlen behozatalától vegyen, mert a legkiválóbb fajok ott kaphatók és egy még nem létezett módszer szerint vannak frissen pörköelve. — Hosszas kísérletezés után sikerült ezt elérnem.

Aki egyszer megizleli, mást nem fog használni.

Kávéimat lemez hordókba tartom az illat és zamat el nem párolgása céljából. Ezen különleges pörkölt kávé kivül az összes nyers kávé fajaimat a legolcsóbb árért bocsájtom forgalomba
Tisztelettel

Aszódi Mihály Nagyvárad
Kossuth-utca 16. a cipőgyárral szemben. Telefon 635. sz.
Trieszti kávé és thea közvetlen behozatal tulajdonosa.
Cukorkák és csokoládé különlegességek.
Vidéki megrendelések bérmentve minden állomásra.

Uj üzlet! Gyógy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala. **Uj üzlet!**

Szombaton d. u. 5 órakor
Ferenczy Mata
Jutalomjátéka alkalmából egészen új műsorral
gyermek-előadást
rendez.
Gyermek-jegy ára: 50 fillér.

Vitéz Róbert
conferenciére.

Sáfrány Vilmos
a budapesti királyszínház
tagja énekes és tánckomikus.

Illés Magda
disense

Nógrádi Gizi
szubrette stb.

Popper Rezső
zongoraművész.

Nagyvárad Cabaret a **Bazárban.**

kedvezőtlen
idő esetén az
étteremben.

Este teljesen új műsor.
Belépődíj 1 kor. Fentartott
hely 2 korona.

Kezdeté fél 9-kor.

Tisztelettel:

Hatvani Károly,
a Cabaret színpad igazgatója.

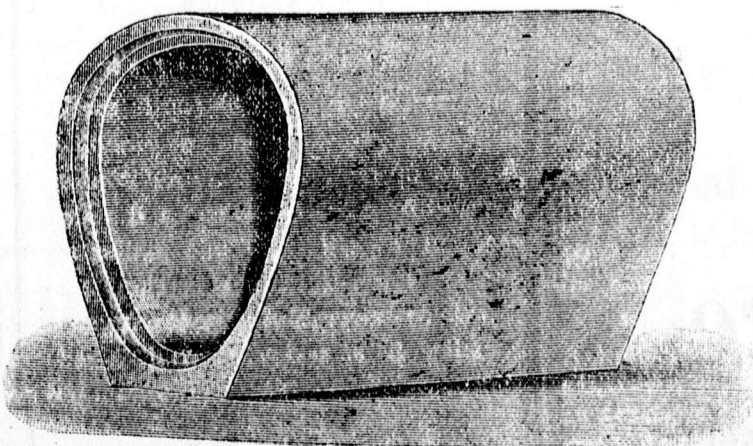
A Latoure kettős
férfi és női opera parodisták.

Zsoltoványi Jenő
jellemkomikus, valamint

Smith et Bella Jackson
néger ének- és tánckettős.

Sisters Florettos
pajzstáncosnők.

Uj vállalat!

Spitz Sámuel menyezet (Stuccatur) nádszövet, cement-
árak gyára és kavicsbányája
Lakása Sztaroveszky-utca 13.
Telefon szám 561.

Van szerencsém a t. c. közönség b. tudomására hozni, hogy a Körözsoldalon levő saját telepemem egy cementáru gyárat létesítettem. Készítek nagyon szép fedél cserepet többféle színben. Ugyiszintén cement lapokat. Továbbá minden méretű csatorna és átereszt csöveket ehhez való előfejeket is minden méretben. Ajánlom még saját gyártmányu **nádszövetet**, mely rozsa ellen rezeztet sodronyba van szöve. — Végül szállítok:

homokot, kavicsot, rostaaljat

helyben saját igáimmal házhoz, vidékre vasuton. A t. c. közönség b. pártfogását kérve vagyok tisztelettel:

Spitz Samuel.

Irodalmi értesítés.

MEGJELENT

az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-ból,

melyről olvasóinknak már több ízben hirt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetéseivel felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyak érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékoztatást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanügy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyerne. A nagyközönség leg-
szélesebb rétegeit, valamint a megfelelő szak-
mákban működőket pedig közelről érdekli
a közlekedés eszközeiről, a hadászati tech-
nikáról, az elektromosság-ról, távirás-ról
stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás,
drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv
olvasása útján eleven fogalmakká válnak az
olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

[havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szer-
zők nevei:

Energia: Schimanek Emil.
Bányászat: Litschauer Lejos.
Kohászat: Gálócsy Árpád.
A fémek megmunkálása: Kándó
Gyula.
Motorok és emelőgépek: Kármán
Tódor.
A közlekedés eszközei: Gondos
Viktor.
Pósta: H. Henney Vilmos.
A tény a tudomány szolgálatában:
Karvázy Zsigmond.
A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
A technika a hadviselés szolgálatában.
M. Müller Hugó.
Faipar: Gaul Károly.
Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
Gazdasági gépek: V. Markhot Jenő.
Gazdasági termékek ipari feldolgozása:
Kosutány Tamás.
Elektromosság: K. Lipthay
Károly.
Telegrafia és telefonía: Hollós
József.
Zárószó: Méray-Horváth
Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő
könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világgyetem
- IV. A Föld
- V. Az Étek Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat
kötetben, tartalmazni
fogja a történelmi, iro-
dalmi és művészeti
ismereteket és az első
sorozat teljes befejezése
után fog megjelenni.